

بررسی ارتباط بین رشد حرکتی و رشد اجتماعی در دانش آموزان دختر ورزشکار و غیر ورزشکار سوم راهنمایی منطقه ۶ شهر تهران

احمد فرخی، سادات سیدزاده^۱

۱- دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تهران

چکیده

هدف پژوهش، مقایسه رشد حرکتی، رشد اجتماعی و ارتباط رشد حرکتی و رشد اجتماعی ۱۲۰ دانش آموز دختر غیر ورزشکار و ۸۰ ورزشکار (۲۰ شناگر، ۲۵ والیبالیست و ۳۵ بسکتبالیست) کلاس سوم راهنمایی منطقه شش شهر تهران بوده است. آزمودنی‌ها مورد آزمون‌های رشد اجتماعی و اینزمن و شکل کوتاه مهارت حرکتی برونیکنز، اوزرتسکی قرار گرفته اند. سپس از ضریب همبستگی پیرسون، آزمون مستقل و تحلیل واریانس یکطرفه بهره گیری شده نتایج در سطح احتمال خطا پذیری ۵ درصد بدست آمده که عبارتند از: بین رشد حرکتی و مهارت حرکتی درشت، ظریف و درشت و ظریف با رشد اجتماعی ارتباط معنی داری وجود نداشت و ورزشکاران در رشد حرکتی برتر از غیر ورزشکاران بوده، اما ورزشکاران انفرادی و گروهی با هم تفاوتی نداشتند. همچنین ورزشکاران، اجتماعی تر از غیر ورزشکاران بودند؛ لیکن در رشد اجتماعی ورزشکاران انفرادی و گروهی تفاوت معنی داری مشاهده نگردید.

واژه های کلیدی: رشد حرکتی، رشد اجتماعی، مهارت حرکتی درشت، مهارت حرکتی ظریف، مهارت حرکتی درشت و ظریف.

مقدمه

از دیر باز شناخت و سنجش مهارت‌های حرکتی به لحاظ نقشی که در زندگی انسان از دوران طفولیت تا بزرگسالی دارد، مورد علاقه بسیاری از متخصصین بوده است. ارتباط مهارت‌های حرکتی با سایر جنبه های شخصیت از قبیل خود پنداری، رفتار اجتماعی و رفتار هیجانی لزوم پرداختن به فعالیتهای حرکتی را به عنوان یک ضرورت در روان شناسی مطرح می‌کند (۳). در واقع برای بهزیستی، اولین قدم کسب مهارت‌ها و کفایت‌هایی است که فرد را مستقل ساخته و به زندگی وی معنی و جهت می بخشد (۲).

بنابراین تربیت بدنی که در بدو پیدایش، تکامل و توسعه ارگانیکی را مورد توجه قرار می‌داد، در آغاز قرن حاضر اهدافی نظیر رشد اجتماعی^۱ که با تعلیم و تربیت عمومی ارتباط دارد، به این قلمرو ضمیمه گردید (۸). به عبارتی تربیت بدنی در صورت هدفمند و مناسب بودن قادر است، ضمن ایجاد سلامت جسمانی و رشد رفتارهای حرکتی به رشد رفتارهای اجتماعی^۲ کودکان که لازمه سازگاری آنان با جهان پیرامون و پدیده‌های مختلف محیطی است، کمک کرده و آنها را به سمت معیارهای قابل قبول و مطلوب اجتماعی سوق دهد (۱).

اما کودکانی که در معرض تجارب حرکتی قرار نگیرند، احتمال فراگیری مهارتهای اجتماعی برای آنان کمتر است پس چنانچه فرصت تمرین و کسب تجربه برای آنان فراهم نگردد، این احتمال وجود دارد علاقه خود را از دست داده، گوشه گیر شوند (۵). البته در مورد نقش ورزش و اجتماعی شدن نظرات متفاوتی وجود دارد. عده ای از محققان چون محمدی (۱۳۷۷) ررژ هربرت^۳، نادری^۴، کربی^۵، به نقش ورزش در اجتماعی شدن افراد معتقدند و با تحقیقات در این زمینه، دریافته اند

ورزشکارانی که تحت تاثیر ورزش هستند، اجتماعی تر از غیر ورزشکاران می‌باشند. از طرفی تحقیقات رضائی نژاد (۱۳۷۲)، استونسون^۶ و لایمن^۷ آثار اجتماعی شدن ورزش را بسیار ضعیف می‌دانند، حتی بسیاری از محققان اعتقاد دارند که ورزش قهرمانی و رقابتی زائل کننده اخلاق در افراد می‌باشد. به گونه ای که لایمن معتقد است ورزش‌های رقابتی را در صورتی در افزایش رشد اجتماعی موثر است که بر همکاری، صداقت و جوانمردی تاکید شود (۹). اما باید دانست رشد حرکتی و رشد اجتماعی دو موضوع کاملاً جدا از هم نمی‌باشند. زیرا حرکت، جنبه روانی داشته و متغیرهای روانی در آن دخیل می‌باشند. در صورتی که رشد اجتماعی جنبه‌های حرکتی دارد، زیرا موفقیت در انجام تکالیف اجتماعی، مستلزم توانمندی حرکتی می‌باشد (۲). بنابراین ممکن است، این سوال پیش آید که آیا مهارتهای روانی _ حرکتی می‌توانند عامل ارتباط تلقی شوند و به عبارتی آیا ورزش بر مهارتهای روانی _ حرکتی و نیز رشد اجتماعی تاثیر دارد. در این مورد کیتا نیمی و نوپونن (۱۹۸۷) طی تحقیقی، ارتباط بین توانایی های حرکتی و اجتماعی را بصورت منحنی خطی بدست آوردند (۸).

بلوچاردت، وینروشپارد^۸ (۱۹۹۵) تحقیقی تحت عنوان برنامه‌های تمرینی در رفتار بچه‌های دارای ناتوانایی یادگیری انجام داد. در این تحقیق فرض شده که اجرای حرکتی ضعیف و یا مهارتهای اجتماعی ضعیف منجر به محدودیت از بازیها و به دنبال آن باعث کاهش شایستگی، کم‌ارزشی و افزایش ناسازگاری اجتماعی می‌گردد (۷).

1-social development

2- social behaviour

3-Herbert,J

4- Nadori

5- Kerby

6- stevenson

7- Layman

8- Bluechadt,Wiener,shepard

روش شناسی پژوهش

با توجه به ماهیت موضوع و اهداف مطرح شده، روش تحقیق، توصیفی از نوع همبستگی است جامعه آماری تحقیق حاضر کلیه دانش آموزان دختر با دامنه سنی ۱۳-۱۴/۵ سال که از سلامتی کامل برخوردارند و در کلاسهای سوم راهنمایی دولتی منطقه شش شهر تهران در سال تحصیلی ۷۹-۸۰ مشغول به تحصیل می باشند را تشکیل می دهند. با توجه به اطلاعات بدست آمده تعداد آنها ۳۳۳۱ نفر می باشد. که در ۱۴ مدرسه و ۷۰ کلاس دولتی پراکنده اند. نمونه آماری با توجه به فرمول حجم نمونه و با در نظر گرفتن اشتباه مجاز ۷٪ تعداد ۱۹۶ نفر که در نهایت ۲۰۰ نفر تعیین گردید که به شکل نمونه گیری تصادفی چند مرحله ای از مدارس و کلاسها در بخش ورزشکار ۸۰ نفر و غیر ورزشکار ۱۲۰ نفر گزینش گردید.

ابزار جمع آوری اطلاعات

برای جمع آوری اطلاعات از آزمون رشد اجتماعی و اینترمن استفاده شد این آزمون برای سنجش رشد اجتماعی سنین ۱۸-۱۳ سال کاربرد دارد که الیس و اینترمن آن را تهیه و در ایران توسط سیما نظیری هنجاریابی شده است. این آزمون دارای ۲۷ سوال سه یا چهار گزینه ای است که استقلال، حد استقلال، پذیرش مسولیت، آینده نگری، میانه روی، امیدواری، خوش بینی و شوخی و بذله گویی، که از ویژگیهای یک انسان رشد یافته اجتماعی است را اندازه می گیرد (۴).

جهت ارزیابی رشد حرکتی از آزمون شکل کوتاه مهارت حرکتی برونینگز _ اورزتسکی^۹ استفاده گردید. این شکل آزمون هشت خرده آزمون و ۱۴ ماده دارد که بخشی از ۴۶ ماده مربوط به شکل بلند آن است که توانایی های زیر را اندازه گیری می کند (۳).

سرعت دویدن و چابکی (یک ماده) تعادل ایستا و پویا (۲ ماده) هماهنگی دو جانبی (دو ماده) قدرت عضلانی پاها (یک ماده) هماهنگی اندام فوقانی (دو ماده) سرعت واکنش (یک ماده) کنترل حرکتی _ دیداری (سه ماده) چالاکی و سرعت اندام های فوقانی (دو ماده)

روش تحلیل اطلاعات

پس از استفاده از آمار توصیفی از آمار استنباطی نظیر ضریب همبستگی پیرسون برای تعیین ارتباط دو متغیر، آزمون t مستقل، آنالیز واریانس یک طرفه برای تعیین معنی داری اختلاف بین میانگین های چند متغیر و در موارد لزوم آزمون دامنه چندگانه به روش کمترین تفاوت معنادار (LSD) استفاده گردید. بیش از انجام

عملیات آماری توسط آزمون کولمگروف _ اسمیرنوف^{۱۰} طبیعی بودن داده ها و یکسانی واریانس ها از طریق آزمون همگنی واریانس ها^{۱۱} مورد بررسی قرار گرفت ، لذا از طریق آزمون های پارامتریک و با استفاده از نرم افزار رایانه ای spss (ورژن ۱۰) تجزیه و تحلیل نهایی صورت گرفت .

یافته های تحقیق

با مراجعه به جدول شماره یک مشاهده می شود که بین رشد حرکتی و رشد اجتماعی در تمام گروه ها ارتباط معنی داری وجود ندارد . همچنین با توجه به اینکه برخی از موارد آزمون رشد حرکتی مهارتهای ظریف و برخی مهارتهای درشت و ظریف و درشت را اندازه گیری می کنند جدول شماره دو نشان می دهد که در سطح معنی داری ۵٪ خطای محاسبه شده در تمام گروهها بیشتر از ۵٪ است . یعنی بین مهارتهای حرکتی درشت ، ظریف و درشت و ظریف با رشد اجتماعی در هیچ یک از گروه ها ارتباط معنی دار وجود ندارد .

جدول شماره ۱- اطلاعات مربوط به رشد اجتماعی و رشد حرکتی در ۶ گروه

شاخص	گروهها	شناگران (انفرادی)	بسکتبالیستها	والیبالبستها	ورزشکاران گروهی	ورزشکاران غیر ورزشکاران
ضریب همبستگی پیرسون	-۰/۰۶	۰/۰۸۵	-۰/۰۱۵	۰/۰۶۷	۰/۰۳۷	۰/۰۶۴
سطح خطا	۰/۹۷۹	۰/۶۲۷	۰/۹۴۲	۰/۶۱	۰/۷۴۳	۰/۴۹
تعداد حطا	۲۰	۳۵	۲۵	۶۰	۸۰	۱۲۰

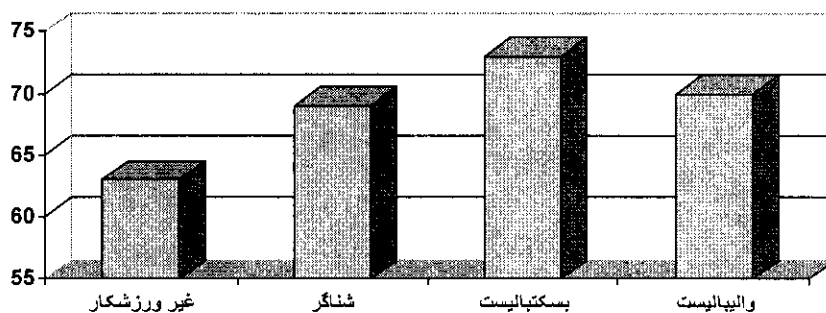
10- Kolmogorov_smirnor

11- test of Homogeneity of variances

جدول شماره ۲- اطلاعات مربوط به ارتباط مهارت حرکتی ظریف- درشت و ظریف و درشت با رشد اجتماعی در شش گروه

نوع مهارت	شاخص	گروهها	شناگران (انفرادی)	بسکتبالبستها	والیبالبستها	ورزشکاران	غیر ورزشکاران
						گروهی	
ظریف	ضریب همبستگی پیرسون		۰/۰۱۱-	۰/۱۴۸	۰/۰۳۴	۰/۱۲۵	۰/۰۴۸
	سطح خطا		۰/۹۶۳	۰/۳۹۶	۰/۸۷۱	۰/۳۴۲	۰/۴۷۸
	تعداد		۲۰	۳۵	۲۵	۶۰	۸۰
درشت	ضریب همبستگی پیرسون		۰/۰۸۱-	۰/۰۵۳-	۰/۱۲۲	۰/۰۴۹	۰/۰۰۶
	سطح خطا		۰/۷۳۴	۰/۷۶۱	۰/۵۶۱	۰/۷۱۲	۰/۹۵۷
	تعداد		۲۰	۳۵	۲۵	۶۰	۸۰
ظریف و درشت	ضریب همبستگی پیرسون		۰/۳۳۹	۰/۱۳۲	۰/۰۵۵-	۰/۰۶۱	۰/۱۲۷
	سطح خطا		۰/۱۴۴	۰/۴۵۱	۰/۷۹۳	۰/۶۴۱	۰/۲۶۳
	تعداد		۲۰	۳۵	۲۵	۶۰	۸۰

نمودار ۱- میانگین رشد حرکتی ۴ گروه

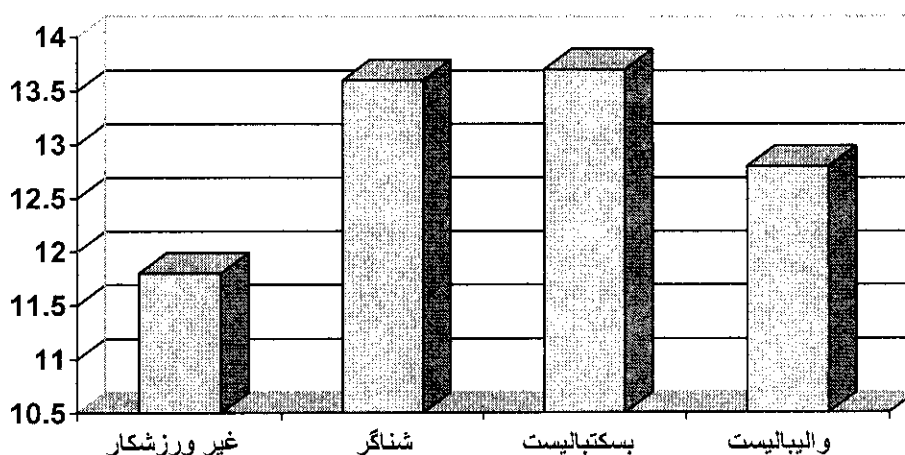

جدول ۳ - نتایج تحلیل واریانس بین نمرات رشد حرکتی چهار گروه

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	تحلیل واریانس	سطح خط
				F	P
بین گروهی	۲۹۵۸/۴۰۳	۳	۹۸۶/۱۳۴	۲۶/۷۰۰	۰/۰۰۰
درون گروهی	۷۲۳۹/۱۵۲	۱۹۶	۳۶/۹۳۴		
کلی	۱۰۱۹۷/۵۵۵	۱۹۹			

نمودار یک و جدول ۳ جمله‌گی نشان می‌دهند که بین میانگین رشد حرکتی شناگران، بسکتبالیست‌ها و والیبالیست‌ها و غیر ورزشکاران تفاوت معنی‌داری وجود دارد. آزمون LSD جهت تعیین اختلاف، مشخص نمود که ورزشکاران نسبت به غیر ورزشکاران و بسکتبالیست‌ها نسبت به شناگران بالاتر می‌باشند.

نمودار ۲ - میانگین رشد اجتماعی ۴ گروه

جدول ۴ - نتایج تحلیل واریانس بین نمرات رشد اجتماعی چهار گروه

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	تحلیل واریانس	سطح خط
				F	P
بین گروهی	۱۳۸/۵۰۷	۳	۴۶/۱۶۹	۴/۷۶۸	۰/۳۰۰
درون گروهی	۱۸۶۸/۰۴۸	۱۹۶	۹/۶۸۴		
کلی	۲۰۳۶/۵۵۵	۱۹۹			

اطلاعات جدول ۴ و نمودار دو نشان می‌دهد که بین میانگین رشد اجتماعی دختران ورزشکار رشته‌های انفرادی (شناگران) و گروهی (بسکتبالیست‌ها) و غیر ورزشکاران تفاوت معنی‌داری وجود دارد. از آزمون

T جهت تعیین اختلاف بین رشد اجتماعی و غیر ورزشکاران استفاده گردید که مبین برتری ورزشکاران در رشد اجتماعی نسبت به غیر ورزشکاران می باشد (جدول شماره ۵). اما بین ورزشکاران انفرادی و گروهی با T برابر ۳۸۷٪ و P برابر ۷٪ اختلاف معنی داری مشاهده نگردید.

جدول شماره ۵: نتایج آزمون t مستقل نمرات رشد اجتماعی ورزشکاران و غیر ورزشکاران

شاخص آماری گروهها	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	درجه آزادی	سطح خطا	محاسبه شده	آزمون لون
غیر ورزشکار	۱۲۰	۱۱/۶۸۳۳	۳/۰۷۶۰	۱۹۸	۰۰۰٪	-۳/۶۳۶	F=%205
ورزشکاران	۸۰	۱۳/۳۱۲۵	۳/۱۴۸۶				P=%652

بحث و نتیجه گیری

از یافته های تحقیق، عدم وجود ارتباط معنی دار بین رشد حرکتی و رشد اجتماعی ورزشکاران گروهی و انفرادی و غیر ورزشکاران است، این یافته ها با برخی نتایج تحقیقات هم خوانی ندارد، شاید بتوان گفت که وجود یا عدم ارتباط رابطه علت و معلولی (یکی علت دیگری است) را تایید نمی کند از طرف دیگر با توجه به سن شرکت کنندگان که دوران بلوغ را پشت سر می گذرانند و این دوره بحرانی می تواند همراه با تغییرات در رشد ویژگیهای شخصیتی از جمله جنبه های اجتماعی آن باشد در نتیجه موجب عدم ارتباط گردد. ضمناً با توجه به اینکه تلاش شده است آزمودنی ها از یک منطقه مرکزی شهر تهران انتخاب شوند که دارای شرایط زندگی تقریباً یکسانی باشند ولیکن عدم همگنی خانواده ها از لحاظ فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی از دیگر عوامل اثر گذار به شمار می روند.

از یافته های دیگر تحقیق رشد اجتماعی برتر ورزشکاران در مقایسه با غیر ورزشکاران است که نشان دهنده این موضوع است که افرادی که از لحاظ رشد حرکتی ضعیف بوده یا سازگاری کمتری دارند نسبتاً تمایل کمتری به شرکت در فعالیت های ورزشی دارند. لذا از فواید ورزش در رشد اجتماعی بی بهره خواهند ماند.

پایایی و اعتبار آزمون کوتاه برونینگز - اوزرتسکی اسپیگل^{۱۲}، استیفیس^{۱۳}، ریندرز^{۱۴} و برونینگز در مطالعه ارتباط بین آزمون کامل برونینگز - اوزرتسکی و نیمرخ حرکتی اولیه را با اجرا روی ۱۰۹ کودک پیش

دبستانی ($r=65\%$) به دست آوردند. در همین بررسی ارتباط بین شکل کوتاه مهارت حرکتی برونینگز - اورزتسکی و نیمرخ حرکتی اولیه برابر 61% حاصل شده (۱۰).
بی‌تل^{۱۵} و مید^{۱۶} (۱۹۸۲) اعتبار شکل کوتاه آزمون مهارت‌های حرکتی برونینگز-اورزتسکی را با روش بازآزمایی روی تعدادی کودک سه تا پنج ساله مورد بررسی قرار دادند که ضریب اعتبار آزمون 82% به دست آمد (۶).

منابع

- ۱- اصلانخانی، محمد علی (۱۳۷۹). تاثیر تربیت بدنی و ورزش در رشد مهارت‌های اجتماعی دانش آموزان، زیور ورزش، نشریه ماهانه اداره کل تربیت بدنی دختران وزارت آموزش و پرورش، سال دوم، شماره هشتم.
- ۲- جلالی سودرودی، جواد (۷۶-۱۳۷۵) بررسی تاثیر ورزش بر مهارت‌های روانی- حرکتی و سازش اجتماعی پسران ۸-۹ ساله شهر تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس.
- ۳- قاسمی، مسعود (۱۳۷۴) مقایسه عملکرد کودکان عقب مانده سندرم داون در آزمون مهارت‌های حرکتی برونینگز - اورزتسکی. پایان نامه کارشناسی ارشد کودکان استثنایی، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران.
- ۴- وایتزمن، الیس (۱۹۸۱) رشد اجتماعی، ترجمه سیما نظیری (۱۳۷۶) چاپ هفتم، انتشارات انجمن اولیا و مربیان جمهوری اسلامی ایران.
- ۵- هی وود، کاتلین ام (۱۹۹۳) رشد و تکامل حرکتی در طول عمر. ترجمه مهدی نمازی زاده و محمد علی اصلانخانی (۱۳۷۷) چاپ اول، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت).
- 6 - Beite l, P.A & Meed , B.J.(1982) . Bruininks _ oseretsky test of motor proficiency: further verification with 3-to5-yr old children.perceotual & motor skills , 54,268-270.
- 7- Blue chardt,M.H. wiener,J,& Shepard R.J (1995) .Exercise programs in the treatment of children with learning disabilities , sport medicine, 19 (1) . 55-72.
- 8 - Keitaanniemi, T.& Nupponen, H .(1987) .Relation ship between motor abilities intershified school physical education and social actions and abilities of pubils of public school.Liikunta - Ja - tied (Helsinki),24(5),246-250.
- 9- Layman, E.M.(1974) . Contribution of e xercise a nd s port to mental and social a djustment. Science and medicine of exercise and sport . second edition . chapte 29,403-428.

- 10 – Spieyel, A.N.Steffens , K.M.Rynders , J.T & Bruininks, R.H (1990) . The early motor profile correlation with the Bruininks – oseretsky test of motor proficiency . perceptual and motor skills , 71(2), 645-646.